

Zihayat, Ziruh ve Zişuur

Ali Karakaş: “Risale-i Nur’da zihayat, ziruh ve zişuur kimlere denmiştir?”

Muzaffer Durak: “Üstad Hazretleri 10. Sözde ve 28. Mektupta hayvanat için zişuur ifadesini kullanıyor. Bu cümleleri açar mısınız?”

“Zİ” KAVRAMININ ZENGİNLİĞİ

“Zi” Farsça’da sahip manasında bir ön ektir. Zihayat, hayat sahibi; ziruh, ruh sahibi; zişuur, şuur sahibi demektir. Canlılık özelliği taşıyan her nesneye zihayat denmiştir. Fakat her zihayatın ruhu ve şuru olacak diye bir kural haliyle yoktur. Ziruh, bitkilerin ve ağaçların dışında kalan bütün canlılar dünyasını kapsar. Hayvanlar, insanlar, cinler, ervah ve melekler birer ziruhlardır.

Nitekim Bediüzzaman’ın şu ifadelerinden bu tasnifi çıkarmak mümkündür:

“Nebâtat, “Niçin hayvan olmadım?” deyip şekvâ edemez. Belki, vücut ile beraber, hayata mazhar olduğu için, hakkı şükrandır. Hayvan ise, “Niçin insan olmadım?” diye şikâyet edemez. Belki, hayat ve vücut ile beraber, kıymettar bir ruh cevheri ona verildiği için, onun üstündeki hakkı, şükrandır. Ve hâkezâ, kıyas et. Ey insan-ı müştekî! Sen mâdum kalmadın, vücut nimetini giydin, hayatı tattın, câmid kalmadın, hayvan olmadın, İslâmiyet nimetini buldun...”¹

HAYVANLAR ŞUUR SAHİBİ MİDİRLER?

Şuur Arapça bir kelimedir ve hissetmek, bilinçli olmak, bilerek hareket etmek, görmek, akletmek, farkındalığı anlamak, muhakeme, feraset ve basiret gibi manalara geliyor.

Bu manalardan hissetmek, görmek, farkındalığı anlamak gibi bir kısmı hayvanlarda vardır. Meselâ kimi hayvanlar eğitilebiliyor. Kimi hayvanlar kimilerinden daha zekidirler. Her bir hayvanın, tek bir üstün karakterin yerleştirildiği bir bilinç ve hafıza dünyası vardır. Meselâ kediler çıktıkları evi asla unutmazlar. Köpekler sahiplerini asla unutmazlar. Arılar çıktıkları kovana asla şaşmazlar ve işlerini gayet disiplinle ve ustalıklarla yaparlar. Ve hakeza...

Nitekim Bediüzzaman’ın bahsettiğiniz şu cümlelerinde hayvanlarda var olduğu anlaşılan şuru bu manada anlamalıyız:

“İkinci kısım gaye-i vücud ve netice-i hayat zîşuura bakar. Yani, Herşey Sâni-i Zülcelâlin birer mektub-u hakâiknümâ, birer kasîde-i letâfetnümâ, birer kelime-i hikmetedâ hükmündedir ki, melâike ve cin ve hayvanın ve insanın enzârına arz eder, mütâlâyaya dâvet eder. Demek, ona bakan her zîşuura ibretnümâ bir mütâlâagâhtır.”²

“Bu hikmet olmazsa, muhtelif paçavraları vücuduna sarıp giyen insan, şuurlu hayvânâtın nazarında ve onlara nispeten bir maskara olur, mânen onları güldürür.”³ Basiret, feraset, akıl yürütmek ve muhakeme etmek gibi ileri dereceli bir şuur ise hayvanlarda değil, insanlarda, cinlerde ve meleklerde söz konusudur.

Çünkü Bediüzzaman şu ifadelerinde şuur ile akıllı net olarak birbirinden ayırıyor:

“Hayat bu kâinattan süzölmüş bir hülâsadır. Ve şuur ve his dahi hayattan süzölmüş, hayatın bir hülâsasıdır. Akıl dahi şuurdan ve histen süzölmüş, şuurun bir hülâsasıdır. Ve ruh dahi, hayatın hâlis ve sâfi bir cevheri ve sabit ve müstakil zâtıdır.”⁴

Öyleyse denebilir ki, hayvanlar belirli oranlarda şuur sahibidirler; ama ziakıl değildirler.

EN GENİŞ DAİRE HAYAT DAİRESİDİR

Bu üç kavramı birer daire ile sembolize edecek olsak, en geniş daire zihayatın olacaktır. Zihayat dairesinin içinde ziruh; ziruh dairesinin içinde de zîşuur yer alacaktır.

Her zîşuur aynı zamanda ziruhdur ve zihayattır.

Her ziruh aynı zamanda zihayattır.

Bu üç kavramın en temelinde hayat vardır. Yani bir şeyde şuur var dediğimizde, ruhun ve hayatın da var olduğunu kast etmiş oluruz.

Bir şeyde ruh var dediğimizde, o şeyde hayatın da var olduğunu ifade etmiş oluruz.

Fakat bir şeyde hayat vardır dendiğinde bu hayat, ruhu ve şuurunu kapsamayabiliyor.

Dipnotlar:

1- Bediüzzaman, Mektûbât, Yeni Asya Neşriyat, Germany, 1994, s. 276.

2- Bediüzzaman, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2004, s. 128.

3- Bediüzzaman, Mektûbât, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 653.

4- Bediüzzaman, Lem’alar, Yeni Asya Neşriyat, Germany, 1994, s. 329.